

Innst. 425 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:132 S (2010–2011)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Per-Willy Amundsen og Åge Starheim om å avvikle fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne fremmer i dokumentet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å igangsette arbeidet med å avvikle fylkeskommunen som selvstendig folkevalgt forvaltningsnivå, slik at fylkestingsvalget i 2011 blir det aller siste.»

I representantforslaget redegjøres det nærmere for bakgrunnen for og utviklingen av fylkeskommunene fram til og med den største oppgaveforflytningen fant sted i 2002, da spesialisthelsetjenesten ble overtatt av staten gjennom de nyopprettede helsefor-
etaken.

Det vises i dokumentet videre til at ettersom den mye debatterte regionreformen ble vedtatt i 2008 som et forsøk på å rettferdiggjøre fylkeskommunenes eksistensberettigelse, har 80 pst. av riksveiene, med dertil hørende fergestrekninger, blitt overlatt til fylkeskommunene. I tillegg er 49 pst. av eierskapet i Innova-
sjon Norge blitt overført til fylkeskommunene.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at regionreformen ble en svært så amputert utgave av en reform hvis vyer var å redusere de fortsatt eksisterende 19 fylkeskommunene til mellom seks og åtte

regioner. Det fylkeskommunale byråkratiet har økt i omfang som følge av reformen.

Fylkeskommunens oppgaver er anlegg og vedlikehold av fylkesveier, planlegging av og støtte til kollektivtrafikk, videregående opplæring, folkehelse, tannpleie, kulturminnevern, kulturarbeid, regional utvikling og arealforvaltning. Disse offentlige oppgavene er i stor grad viktige for landets innbyggere, men forslagsstillerne kan ikke se at en overgang fra et trenivåsystem til et tonivåsystem (stat og kommune) skulle forringe arbeidet på disse områdene.

I dokumentet redegjøres nærmere for de ulike oppgavene.

Forslagsstillerne mener at man i forlengelsen av å avvikle fylkeskommunen som selvstendig folkevalgt forvaltningsnivå også bør gjennomgå kommunestrukturen. Forslagsstillerne ønsker at mer makt desentraliseres og at oppgaver løses så nær innbyggerne som mulig. Ettersom landets kommuner er svært forskjellige både når det gjelder befolkningsstørrelse, demografisk sammensetning og geografisk utbredelse, medfører dette at man i større grad må legge til rette for kommunesammenslåinger, og utvikle og forbedre de ordninger som i dag finnes tilgjengelig for eventuelle interessenter. Forslagsstillerne legger vekt på at kommunesammenslåinger skal være frivillige, og at innbyggerne har siste ordet i saken gjennom folkeavstemninger. Dette forutsetter vesentlig styrking av incentiver som gjør det økonomisk attraktivt å gjennomføre kommunesammenslåinger.

Forslagsstillerne viser til at den mye omtalte regionreformen, som ble behandlet i forbindelse med fremleggelsen av St.meld. nr. 12 (2006–2007), ikke førte til en hensiktsmessig endring i oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene. Forslagsstillerne er klar over at en overgang fra et trenivåsystem til et tonivåsystem i offentlig forvaltning er en krevende oppgave med store samfunnsmessige, juridiske, øko-

nomiske og politiske endringer. Forslagsstillerne vil samtidig peke på at en slik overgang kan ha en lang rekke positive effekter, og at det vil frigjøres betydelige økonomiske ressurser som kan brukes for å styrke primærkommunene, som er de viktigste velferdsprodusentene og som folk i det daglige har et nærmere forhold til enn fylkeskommunen.

Det vises for øvrig til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Kommunal- og forvaltningskomiteen ba i brev av 27. april 2011 om kommunal- og regionalministerens vurdering av forslaget. Statsrådens svarbrev av 25. mai 2011 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Håkon Haugli, Hilde Magnusson, Ingalill Olsen og Eirik Sivertsen, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim, fra Høyre, Trond Helleland og Michael Tetzschner, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Heikki Holmås, fra Senterpartiet, Heidi Greni, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til representantforslag (Dokument 8:132 (2010–2011)) fra representantene Gjermund Hagesæter, Per-Willy Amundsen og Åge Starheim om å avvikle fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå.

Komiteen viser til at fylkeskommunen var en sentral del av regionreformen som ble behandlet i St.meld. nr. 12 (2006–2007) og gjennom Ot.prp. nr. 10 (2008–2009) Lov om endringer i forvaltningslovgivningen mv. (gjennomføring av forvaltningsreformen).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til svarbrev fra statsråden av 25. mai 2011 (vedlagt) og avviser forslaget om å avvikle fylkeskommunen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at endringene som ble gjort i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene var ment å gi fylkeskommunen flere oppgaver, og dermed økt status. Disse medlem-

mer mener at regionreformen ikke har gitt fylkeskommunene noen økt status i befolkningen, valgdeltagelsen er betydelig lavere enn ved kommunevalg, og fylkeskommunen skaper i liten grad lokalpolitisk engasjement. I sitt svarbrev til komiteen sier statsråd Liv Signe Navarsete:

«Eit levande og desentralisert demokrati med brei deltaking er grunnleggjande for å møte samfunnsutfordringane på ein god måte.»

Det er disse medlemmer helt enige i. Problemet er at fylkeskommunen ikke bidrar til dette, det er primærkommunene som bidrar til et levende og desentralisert demokrati med bred deltagelse.

Disse medlemmer mener at fylkeskommunen bør nedlegges, og at oppgavene fordeles mellom stat og kommuner. Fylkestingsvalget høsten 2011 bør være det siste, og ved valget i 2015 bør avviklingen av det tredje forvaltningsnivået være et faktum.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å igangsette arbeidet med å avvikle fylkeskommunen som selvstendig folkevalgt forvaltningsnivå, slik at fylkestingsvalget i 2011 blir det aller siste.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å igangsette arbeidet med å avvikle fylkeskommunen som selvstendig folkevalgt forvaltningsnivå, slik at fylkestingsvalget i 2011 blir det aller siste.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:132 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Per-Willy Amundsen og Åge Starheim om å avvikle fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå – avvises.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 8. juni 2011

Heikki Holmås

leder

Trond Helleland

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 25. mai 2011****Representantforslag 132 S (2010 – 2011)**

Eg viser til brev dagsett 27. april 2011 frå kommunal- og forvaltningskomiteen med oversending av Representantforslag 132 S (2010 – 2011) frå stortingsrepresentantane Gjermund Hagesæter, Per-Willy Amundsen og Åge Starheim om å avvikle fylkeskommunen som sjølvstendig forvaltningsnivå.

Eit levande og desentralisert demokrati med brei deltaking er grunnleggjande for å møte samfunnsutfordringane på ein god måte. Regjeringa vil leggje til rette for eit levande folkestyre lokalt og regionalt med folkevalde som utnyttar lokale og regionale fortrinn til beste for innbyggjarane, næringslivet og samfunnet elles. Ut frå dette meiner regjeringa at vi skal ha tre forvaltningsnivå i Noreg, og at fylkeskommunen skal vidareførast som folkevald nivå.

Med verknad frå 1. januar 2010 blei det overført nye oppgåver til fylkeskommunane og Oslo kommune på fleire sektorar. Overføringa av oppgåver blei varsla i St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid*. Regjeringa varsla i meldinga både ei oppgåvereform og igangsetjing av ein prosess med vurdering av den regionale inndelinga. Måla for reforma var knytta til eit forsterka folkestyre og demokrati på lokalt og regionalt nivå, ei meir samordna og effektiv offentleg forvaltning, verdiskaping og sysselsetjing basert på lokale og regionale fortrinn og effektiv ivaretaking av nasjonale mål.

Ot.prp. nr. 10 (2008 – 2009) *Om lov om endringer i forvaltningslovgivningen (gjennomføring av forvaltningsreformen)* inneheld dei samla framlegga til konkrete lovføresegner om overføring av oppgåver til fylkeskommunane frå 1. januar 2010.

Dei konkrete oppgåvene og verkemidla som følgde med desse hadde som mål å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. For å gje eit samla bilete av forvaltningsreforma, inneheld denne lovproposisjonen også ein omtale av dei oppgåvene som blei overførde gjennom proposisjonar frå nokre av fagdepartementa. Proposisjonen oppsummerar

også dei prosessane som hadde vore gjennomførde over heile landet med vurdering av endringar i fylkesinndelinga. Desse prosessane resulterte ikkje i framlegg til endringar sidan vedtaka frå fylkestinga og Oslo bystyre ikkje var samanfallande på ein slik måte at dei gav grunnlag for å endre fylkesgrenser på frivillig basis.

Endringane i oppgåvefordelinga mellom forvaltningsnivåa og styrkinga av fylkeskommunane gjennom forvaltningsreforma har førebels verka kort tid. Eg kan ikkje sjå at det er grunnlag for å reversere denne reforma. Dei oppgåvene som fylkeskommunane fekk ansvaret for krev eit større befolkningsunderlag enn det einskildkommunar kan utgjere. Busetnaden og geografien i landet vårt vil også i framtida krevje ein differensiert kommunestruktur. Mange offentlege oppgåver blir best løyste i eit geografisk perspektiv mellom landet som heilskap og den avgrensinga som kommunane representerer. Dessutan er det oppgåver som krev meir ressursar i form av økonomi og spesialisert kompetanse enn det ein einskild kommune vanlegvis kan ha til rådvelde. Dette er bakgrunnen for overføring av fleire oppgåver til fylkeskommunane frå 2010. Dei aktuelle oppgåvene må løysast ut frå regionale perspektiv og under ansvar av dei folkevalde i den einskilde fylkeskommunen, eller gjennom samarbeid mellom fleire fylkeskommunar. Eg kan ut frå dette ikkje slutte meg til dei alternative løysingane til oppgåvefordeling som er skisserte i representantforslaget.

Når det gjeld økonomiske tilskot frå staten ved kommunesamanslåingar, som forslagsstillarane også peikar på, viser eg til at staten våren 2010 auka støtta til kommunar som har slått seg saman ved at alle inngongskostnader som departementet finn naudsynte for å etablere ein ny kommune, blir dekkja. I Prop. 115 S (2010 – 2011) *Kommuneproposisjonen 2012* har departementet gjort framlegg om å utvide perioden for inndelingstilskot frå 15 til 20 år, der dei siste 5 åra er ei nedtrapping.

